

Försvarsdepartementet
c/o Enheten för samordning av samhällets
krisberedskap

Remiss om promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i allt väsentligt förslagen som redovisas i promemorian då aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjningsområdet är angelägen. I vissa fall har Länsstyrelsen synpunkter på förslagen vilka sammanfattas här:

- Att göra MSB till bemanningsansvarig myndighet är i detta skede mest ändamålsenligt men avviker från rådande systematik. Det är angeläget att förfarandet inte permanentas.
- Även kommunerna bör ges möjlighet att identifiera och utreda individer i aktuellt snabbspår, detta som ett komplement till MSB:s arbete.
- Repetitionsutbildning av aktuell personal bör kunna få genomföras av kommunerna. Detta avlastar MSB utbildningskapacitet som då kan fokusera på kompetenshöjande utbildning av kommunal räddningstjänst mot krigets krav samt planering för grundutbildning av civilpliktiga på längre sikt.
- För att utföra de tillkommande uppgifterna är det angeläget att ekonomiska medel tillförs till räddningstjänstorganisationerna.

Förfarandet med MSB som bemanningsansvarig myndighet får ej permanentas.

Länsstyrelsen delar förslagets bedömning att MSB i detta skede är mest lämpad som bemanningsansvarig myndighet. Även om förslaget avser en tillfällig aktivering av civilplikten befarar Länsstyrelsen att den föreslagna strukturen permanentas.

Länsstyrelsen anser att det på sikt bör vara länsstyrelserna som är bemanningsansvarig myndighet utifrån de behov som framställs från kommunerna. Länsstyrelserna yrkar därefter behoven om civilpliktiga till Totalförsvarets plikt och provningsverk varefter dessa krigsplaceras i kommunen baserat på det förmågebehov som respektive kommun bedömer. Eftersom det i första hand är kommunerna som har att bedöma behovet av civilpliktig personal inom räddningstjänsten kommer länsstyrelserna fortsatt behöva ha ett nära samarbete med kommunerna i sin roll som områdesansvarig myndighet. Det framgår av (MSBFS 2021:1) i 7-9 och 12§§ att kommunen ska ha dialog med länsstyrelserna avseende handlingsprogrammet och höjd beredskap samt riskbedömningar kopplat till det. Det nu lagda förslaget riskerar att rubba incitamenten till sådan samverkan. Om länsstyrelserna blir bemanningsansvarig myndighet stimuleras också dialog med de civilområdesansvariga länsstyrelserna eftersom de civilområdesansvariga länsstyrelserna ansvarar för att det civila försvaret inom civilområdet får en enhetlig inriktning. Vidare har såväl civilområdesansvariga länsstyrelser som övriga länsstyrelser under höjd beredskap rätt att med stöd av förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor fatta beslut om omfördelning av räddningstjänstförmågor. Det är därför angeläget att såväl civilområdesansvariga länsstyrelser som övriga länsstyrelser har kännedom om vilka förmågor och resurser som finns inom det geografiska området och länsstyrelserna bör därför på sikt vara bemanningsansvariga.

Kommunerna bör beredas möjlighet att identifiera och utreda de individer som kan komma i fråga för civilplikt i aktuellt snabbspår.

Det är länsstyrelsens bedömning att det är personer som redan har grundläggande kompetens eller som av olika anledningar lämnat sin anställning hos räddningstjänsten som i första hand kan anses vara lämpliga för aktuellt snabbspår. Länsstyrelsens bedömning är att MSB:s identifiering och utredning av individer vinner på att kommunerna ges samma möjlighet i syfte att komplettera MSB:s arbete. Det finns flera kommuner som redan har personalregister eller lokal kännedom om de brandmän och befäl som kan komma i fråga avseende aktuellt

snabbspår för civilplikt, dessa kommuner har goda förutsättningar att på kort sig göra framställning om civilförsvarspliktiga för krigsplacering.

Repetitionsutbildning bör få genomföras av kommunerna

Länsstyrelsen delar förslaget bedömning att det är önskvärt att de individer som blir aktuella för civilplikt får en inledande repetitionsutbildning. Länsstyrelsen delar bedömningen att utbildningen inte behöver ges innan krigsplacering eftersom de berörda individerna har grundläggande räddningstjänstkompetens. Därmed kan grundförmågan för räddningstjänsten vid höjd beredskap höjas direkt efter inskrivningen. Länsstyrelsen bedömer att det finns flera kommuner som på kort sikt kan växla upp kompetens och kapacitet att utbilda och öva de som i första hand kan anses vara lämpliga för aktuellt snabbspår. Det som behöver tillföras är primärt resurser i form av arbetskraft vilket exempelvis kan lösas genom att medel tillförs för att frigöra erfarna brandmän som instruktörer och i stället ersätta dessa med nya brandmän. MSB bör därför ges uppdrag att identifiera de räddningstjänstorganisationer som på kort sikt kan skapa förutsättningar att repetitionsutbilda civilpliktiga som ska placeras på räddningstjänsterna. Länsstyrelsen anser att MSB bör få uppdrag att teckna avtal med ett antal räddningstjänster, gärna inom gemensamt ledningssystem, som får resurser att ge den inledande repetitionsutbildningen men även på sikt repetitionsutbilda de civilpliktiga. Genom att räddningstjänsterna nyttjas vid repetitionsutbildningen engageras räddningstjänstens befintliga personal vilket skapar en bredare plattform för uppbyggnaden av civilt försvar samt medvetenhet och engagemang inom räddningstjänsterna vilket erfarenheter från Ukraina lyfter. De som ska arbeta ihop bör också vara de som utbildar och tränar ihop. De medel som regeringen avser att föreslå i budgetpropositionen för 2024 motsvarar utbildning av omkring 300 individer under 2024 och ungefär lika många kommande år. Bedömningen är att det sammantaget i riket finns en större utbildningskapacitet inom räddningstjänsterna än de nu föreslagna 300.

MSB har på uppdrag av regeringen tagit fram dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap (Ju2022/02313). Med utgångspunkt från detta kommer MSB sannolikt behöva kompetenshöja idag befintlig räddningstjänstpersonal mot krigets krav, exempelvis avseende losstaging och livräddning, brandsläckning till följd av vapenverkan, lokalisering, utmärkning och oskadliggörande av oexploderad ammunition, indikering och sanering samt ledning. Utöver detta lär MSB på längre sikt behöva skaffa sig den kapacitet som krävs för att kunna identifiera, utreda och utbilda de individer som behövs för att till 2033 dubblera den kommunala räddningstjänstens personalstyrka under höjd beredskap med civilpliktiga (Ju2022/02313). De

utbildningsvolymen som behöver hanteras längre fram är betydligt större än det som föreslagits i aktuellt snabbspår.

Medel behöver tilldelas för de tillkommande uppgifterna.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att ekonomiska resurser tillförs för att kunna utföra de tillkommande uppgifterna. Medelstilldelningen behöver dock ta hänsyn till de nya uppgifternas omfattning, att omfattning och behov kan variera samt att hänsyn tas till geografiska förutsättningar, militär närvaro, sociodemografiska och infrastrukturella förutsättningar. Förslaget hade vunnit på att beskriva hur kommuner och räddningstjänstorganisationer kan tilldelas medel för att kunna ta det ansvar som de tillkommande civilpliktiga trots allt medför. I en ansträngd ekonomisk situation finns en överhängande fara att räddningstjänstorganisationerna i en vacklande fredstida organisation inte har kapaciteten att bygga förstärkning för att kunna möta de utmaningar som krig kan medföra.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av försvarsdirektör Alf Söderman med handläggare Kjell Lydänge som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.